

CUPRINS

Învățã de la toate	3
Mihai Eminescu:	
Povestea codrului.....	5
Fiind bãiet pãduri cutreieram.....	7
Noapte de iarnã.....	9
Ion Creangã:	
La cireșe	11
Cu uratul.....	15
Pupãza din tei.....	18
Nu muncești, n-ai ce mânca.....	25
Pãsãrica-n timpul iernii.....	26
Alexandru Donici:	
Douã poloboace.....	27
Racul, broasca și știuca.....	28
Musca la arat.....	29
George Coșbuc:	
Moartea lui Fulger	31
Noapte de varã.....	40
Noi vrem pãmânt!.....	42
Iarna pe uliță.....	45
Ion Luca Caragiale:	
D-I Goe.....	51
Vasile Alecsandri:	
Vasile Porojan.....	58
Malul Siretului.....	69
Sfârșit de toamnă	70
Barbu Ștefãnescu Delavrancea:	
Poveste	71
Domnul Vucea.....	83

Emil Gârleanu:	
Musculița	103
După asemănarea lor!	105
Frunza	108
Ștefan Octavian Iosif:	
Pe deal	111
Toamnă	112
Petre Ispirescu:	
Ileana Simziana	113
Greuceanu	136
Aleodor Împărat	148
Ioan Slavici:	
Spaima zmeilor	157
Păcală în satul lui	166
Grigore Alexandrescu:	
Căinele și măgarul	184
Jean de la Fontaine:	
Vulpea și barza	185
Corbul și vulpea	187
Sfatul șobolanilor	188
Mihai Beniuc:	
Mă rog... ..	190
Mircea Sântimbreanu:	
Mi s-a terminat caietul	191
Titel Constantinescu:	
Unde a zburat rândunica	195
Hans Christian Andersen:	
Fluturele	198
Fetița cu chibrituri	202
Frații Grimm:	
Croitorașul cel viteaz	206
Hans norocosul	216
Prietenia dintre șoarece și pisică	222

Contesa de Segur:	
Memoriile unui măgăruș.....	225
Johanna Spyri:	
Heidi, fetița muntilor.....	246
Jonathan Swift:	
Călătoriile lui Gulliver	277
Jack London:	
Colț Alb.....	290
Mark Twain:	
Aventurile lui Huckleberry Finn.....	301
Literatura populară:	
Ghicitori.....	312
Proverbe.....	315
Legenda ciocănițoarei	316

Mihai Eminescu (1850-1889)

Mihai Eminescu este cel mai mare poet din literatura noastră. S-a născut la 15 ianuarie 1850, în Botoșani, al șaptelea dintre cei unsprezece copii ai căminarului Gheorghe Eminovici și al Raluței Eminovici.

Copilăria și-a petrecut-o la Ipotești, în casa părintească și prin împrejurimi, într-o totală libertate de mișcare și în contact cu natura și cu oamenii. De mic, atras de farmecul naturii, colinda plaiurile, codrii, asculta murmurul izvoarelor, foșnetul frunzelor și șoaptele vântului.

Încă din copilărie a îndrăgit cartea, iar studiile primare le-a început la Cernăuți. A avut șansa unui profesor de limba română cu o profundă cultură, Aron Pumnul, care trezise în elevii săi dorința de a citi cât mai mult. La moartea acestuia, în semn de respect și prețuire, Eminescu a scris poezia *La moartea lui Aron Pumnul*, poezie ce a reprezentat debutul său în literatură, la doar 16 ani.

A studiat la Viena și la Berlin, a lucrat la Biblioteca Centrală din Iași, apoi ca redactor-șef la ziarul *Timpul*.

1883 este anul în care apare primul volum de *Poezii* scrise de Mihai Eminescu, sub îngrijirea și editarea lui Titu Maiorescu.

A scris: *Revedere, Scrisoarea III, Luceafărul, Lacul, Sana pe deal, Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie!*

Considerat „Luceafărul poeziei românești”, Mihai Eminescu a ridicat limba românească pe culmea expresivității, punându-i în valoare bogăția mijloacelor de exprimare.

O boală necruțătoare îl chinuie șase ani, timp în care Eminescu a avut rare momente de luciditate. La 15 iunie 1888 s-a stins din viață la Sanatoriul „Dr. Șuțu” din București și este înmormântat la Cimitirul Bellu din București.

Criticul George Calinescu spunea: „Prin creația sa, Mihai Eminescu, rămâne într-adevăr cel mai mare poet al neamului pe care l-a ivit și-l va ivi vreodată, poate, pământul românesc”.

Povestea codrului

Împărat slăvit e codrul,
Neamuri mii îi cresc sub poale,
Toate înflorind din mila
Codrului, Mariei Sale.

Lună, Soare și Luceferi
El le poartă-n a lui herb,
Împrejurii are dame
Și curteni din neamul Cerb.

Crainici, iepurii cei repezi
Purtători îi sunt de vești,
Filomele-i țin orchestrul
Și izvoare spun povești.

Peste flori, ce cresc în umbră,
Lângă ape pe potoci,
Vezi bejării de albine,
Armii grele de furnici...

Hai și noi la craiul, dragă,
Și să fim din nou copii,
Ca norocul și iubirea
Să ne pară jucării.

Mi-a părea cum că natura
Toată mintea ei și-a pus,
Decât orișice păpușă
Să te facă mai presus;

acasă, că tare-aș fi avut plăcere să ne scăldăm împreună... Dar în gândul meu: „Știi c-am nimerit-o? bine că nu-s acasă; și, de n-ar veni degrabă, și mai bine-ar fi!...”

Și, scurt și cuprinzător, sărut mâna mătușei, luându-mi ziua bună, ca un băiat de treabă, ies din casă cu chip că mă duc la scădat, mă șupuresc pe unde pot și, când colo, mă trezesc în cireșul femeii și încep a cărâbani la cireșe în sân, crude, coapte, cum se găseau. Și cum eram îngrijit și mă sileam să fac ce-oi face mai degrabă, iaca mătușa Mărioara, c-o jordine în mână, la tulpina cireșului.

— Dar bine, ghiavole, aici ți-i scădatul? zise ea, cu ochii holbați la mine; coboară-te jos, tâlharule, că te-oi învăța eu!

Dar cum să te cobori, căci jos era prăpădenie! Dacă vede ea și vede că nu mă dau, zvârr! de vro două-trei ori cu bulgări în mine, dar nu mă chitește. Apoi începe a se aburca pe cireș în sus, zicând: „Stai, măi porcane, că te căptușește ea, Mărioara, acuș!” Atunci eu mă dau iute pe-o creangă, mai spre poale, și odată fac zup! în niște cânepă, care se întindea de la cireș înainte și era crudă și până la brâu de naltă. Și nebuna de mătușa Mărioara, după mine,

Cu uratul

Ion Creangă

Odată, la un Sfântul Vasile, ne prindem noi vreo câțiva băieți din sat să ne ducem cu plugul - căci eram și eu mărișor acum, din păcate. Și în ajunul Sfântului Vasile toată ziua am stat pe capul talei să-mi facă și mie un buhai, ori de nu, batâr un harapnic.

- Doamne, ce harapnic ți-oi da eu, zise tata de la o vreme. N-ai ce mânca la casa mea! Vrei să te bușească cei handralăi prin omăt? Acuș te descalt!

Văzând eu că mi-am aprins paie-n cap cu asta, am sterpelit-o de-acasă numai cu beșica cea de porc, nu cumva să-mi ieie tata ciubotele și să rămân de rușine înaintea tovarășilor. Și nu știu cum s-a întâmplat, că niciunul dintre tovarăși n-avea clopot. Talanca mea era acasă, dar mă puteam duce s-o ieu? În sfârșit, facem noi ce facem și

sclipuim de cole
o coasă ruptă,
de ici o cărceie
de tânjală, mai
un vâtrar cu bel-
ciug, mai beșica
cea de porc a
mea, și pe după
toacă, și pornim
pe la case.

Ș-o luăm
noi de la popa

Iarna pe uliță

George Coșbuc

A-nceput de ieri să cada
Câte-un fulg, acum a stat,
Norii s-au mai răzbunat
Spre apus, dar stau grămadă
Peste sat.

Nu e soare, dar e bine,
Și pe râu e numai fum.
Vântu-i liniștit acum,
Dar năvalnic vuiet vine
De pe drum.

Sunt copii. Cu multe sănii,
De pe coastă vin țipând
Și se-mping și sar răsând;
Prin zăpadă fac mătânii
Vrând-nevrând.

Gură fac ca roata morii;
Și de-a valma se pornesc,
Cum prin gard se gâlcevesc
Vrăbii gureșe, când norii
Ploi vestesc.

Cei mai mari acum, din sfadă,
Stau pe-ncăierate puși;
Cei mai mici, de foame-aduși,
Se scâncesc și plâng gramada
Pe la uși.

Colo-n colț acum răsare
Un copil, al nu știu cui;
Largi de-un cot sunt pașii lui,
Iar el mic, căci pe cărare
Parcă nu-i.

Pe care s-o iau? Când aflu, voi putea să zbor direct la frumoasa mea și să încep să-i fac curte?

Dar Marguerite nu vru să-i răspundă; se simțea jignită că o numise „nevastă”. O întrebă și a doua oară, și a treia oară, dar nu-i putu smulge nicio vorbă; așa că nu-și mai dădu osteneala cu întrebările și zbură, fără niciun câștig pentru căutările lui matrimoniale.

Era primăvară timpurie și creșteau o mulțime de ghiocei și flori de șofran.

– Sunt foarte frumoase, spuse Fluturele, fermecătoarele de ele, dar cam prea tinerele.

La fel ca majoritatea tinerilor, prefera fete mai vârstnice. Prin urmare, zbură la anemone, dar acestea erau cam prea sfoase pentru el; violetele erau prea entuziaste; lalelele țineau prea mult la spectacol; narcisele erau prea din popor; bobocii florilor de tei erau prea mici, și aveau rubedenii prea multe; florile de măr erau, neîndoielnic, la fel de frumoase la vedere ca trandafirii, dar azi stăteau pe crengi și mâine se scuturau, după cum sufla vântul. N-ar fi meritat să-și pună pirostriile pentru atât de scurt timp, cugetă el. Sângele-voinicului era una dintre florile care-i plăceau cel mai mult; era albă cu roz, pură și delicată și aparținea acelei clase de fete nobile care întotdeauna arată bine, deși se pot face totuși de folos și la bucătărie. Era gata s-o ceară în căsătorie, când observă în apropiere o păstăie de mazăre, cu o floare ofilită în capăt.

– Cine e? întrebă el.

– Sora mea, răspunse sângele-voinicului.

– I-auzi! Atunci, poate că treptat vei ajunge să arăți ca ea! strigă Fluturele și-și luă zborul.

Caprifoiul atârna peste tufiș; avea flori extrem de distinse, dar cu fețe lungi și ten gălbui. Nu erau pe gustul lui. Dar cine să fi fost pe gustul lui? Ei bine, întrebați-l pe el!

Primăvara trecuse, trecuse și vara, iar acum trecea și toamna. Florile continuau să fie îmbrăcate în veșminte strălucitoare, dar, vai! Mireasma tinereții se pierduse. Parfumul îl atrăgea mult, deși nici el nu mai era tânăr, și nu mai găsea nicio undă printre Dalii și Nalbe.

Astfel că Fluturile se coborî spre Cimbrisor.

— Nu prea are muguri, dar e o floare în toată regula, și numai miros, fiecare frunzuliță e parfumată. O voi lua pe ea.

Așa că începuseră să-i face curte, cu nădejde.

Dar floarea de Cimbrisor rămânea țeapănă și neclintită și, după un timp, spuse:

— Prietenie, dar nimic mai mult! suntem bătrâni, și eu, și tu. Putem foarte bine să trăim unul pentru altul, dar căsnicie nu! Să nu ne facem de răs, la vârsta noastră!

Așa că Fluturile rămase singur. Căutase prea multă vreme, cum nu se cade. Și deveni holtei bătrân, cum se spune.

Era toamnă târzie și toată ziua ploua și burnița; vântul sufla rece peste sălcii, până când frunzele se veștejiră și crengile începură să trosnească. Nu era plăcut să zboare în îmbrăcăminte de vară; se spune că aceea e vremea când se caută cel mai

mult dragostea casnică. Fluturile, însă, nu mai zbura. Întâmplător, intrase într-o casă, unde ardea focul în sobă și da căldură adevărată, ca vara. Putea trăi, dar „să trăiești nu e de ajuns” își spuse el; „soare, libertate și o florică, asta trebuie să ai.”

Legenda ciocănitorei

Literatura populară

A fost odată ca niciodată, căci dacă n-ar fi fost, nu s-ar povesti. Și ce voi să vă povestesc, este de mult, de pe când oamenii nu erau înrăutățiți cum sunt astăzi și nu știau cevasăzică a face rău, nici dușmani nu erau unul asupra altuia, de pe când umblau șoarecii călare pe pisici și lupii se îmbrățișau cu mielușei, sărutându-se frățeste.

Pe vremea aceea, Dumnezeu nu se ascundea de oameni, ci umbla pe pământ, întotdeauna întovărașit de Sfântul Petre, împărțind oamenilor mila și darurile sale. Nici Sfântul Petru nu se lăsa mai prejos decât Dumnezeu și-l ajuta în operele sale. Un lucru însă nu-i plăcea lui Sfântu Petru: insectele cele mici, ce se târau pe pământ, i se suiau sus pe picioare și-l înțepau, îl gădilau, necăjindu-l rău.

– Doamne, zise într-o zi Sfântul Petru, toate le-ai făcut bune și cu multă iscusință pe acest pământ, numai un lucru, nu.

– Și ce lucru Petre? întrebă Dumnezeu cu un glas blând, căci mult îl iubea el pe Sfântul Petru, care-i dăduse multe sfaturi înțelepte.

– Insectele ce le-ai lăsat să se târască pe pământ și sub pământ, nu le-ai făcut bine, căci necăjesc mult pe cea mai iubită făptură a ta, pe om.

– Bine, dacă zici tu Petre, să nu mai fie, îți voi face pe voie.

Și așa zicând, poruncește tuturor insectelor să se adune lângă el, iar după ce se-adunară, Dumnezeu le strânge binișor, le pune într-un sac și leagă sacul la gură.